

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

KAREKODLU ÇEK UYGULAMASI

Gizem ERİM

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA

Temmuz, 2017

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	4
2. ÇEK NEDİR?	5
3. ÇEKİN ŞEKLİ UNSURLARI	6
3.1. Çek Kelimesi.....	7
3.2. Kayıtsız ve Şartsız Belli Bir Bedelin Ödenmesi İçin Havale.....	7
3.3. Ödeyecek Kimsenin (Muhatabın) Adı ve Soyadı.....	7
3.4. Ödeme Yeri.....	7
3.5. Keşide Günü ve Yeri.....	7
3.6. Keşidecinin (Çeki Düzenleyenin) İmzası	8
3.7. Karekodlu Çek ve Seri Numarası.....	8
4. ÇEK İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR.....	10
4.1. Çekin Ödenmesi.....	10
4.2. Çekin Ödenmemesi Durumu	10
4.3. Çekin Ödenmeme Durumunun Tespiti.....	11
4.4. Karşılıksız Çek.....	11
4.5. İleri Tarihli Çek.....	11
5. ÇEK İLE İLGİLİ İSTATİSTİKLER	12
5.1. Kabul Edilmemesi Gereken Çekler	17

5.2.	Yüksek Riskli Çekler- Riskli Çekler- Düşük Riskli Çekler	18
6.	SONUÇ	19
7.	KAYNAKÇA	21

1. GİRİŞ

Çek, ticari hayatın ihtiyaçlarına cevap verebilmek ve aynı zamanda nakit para taşımanın çeşitli zorluklarını aşmak için kullanılan kambiyo senetlerinin bir türüdür.

Ödeme aracı olarak düzenlenen çekler; düzenleyen, banka ve çek hamilin içinde bulunduğu bir üçlü ilişki oluşturmaktadır. Bu üçlü ilişki nihayetinde birtakım sorunların ortaya çıkması çeker duyulan güvenin zedelenmesine ve ekonomik bozulmalara neden olmaktadır. Şüphesiz ki bu ilişkiyi en fazla zedeleyen durum çekin karşılıksız çıkmasıdır. Kanun koyucu çekin güvenilirliğini sağlamak için günün koşullarına uygun olarak çekle ilgili yasal değişiklikleri yapmaktadır. Yapılan değişiklikler amaçlanan faydayı sağlamadığında tekrar yasal değişiklikler gündeme gelmektedir.

Çek kullanımı ile ilgili güvensizliği ve korkuyu yenmek için oluşturulan Kredi Kayıt Bürosu tarafından hazırlanan Çek Raporu, geçmişte kullanılmış çeklerle birlikte, halihazırda keşide edilmiş fakat ödemesi yapılmamış tüm çeklere dair pozitif ve negatif bilgilerin yer aldığı bir rapordur.

Bu çalışmada; vadeli mal alan, sıkça yüklü ödeme yapmak durumunda olan kişiler için bilindik ancak çoğu birey için korkutucu olan çek kavramına değinilecektir.

2. ÇEK NEDİR?

Çek, ticari hayatta çok sık kullanılan bir kavramdır. Hukuki niteliği itibariyle bir ödeme aracı olan çek, bir bankaya hitaben yazılmış ve Türk Ticaret Kanunu'nda belirtilen hükümlere göre düzenlenmiş ödeme emri niteliğinde olan kıymetli evraktır. Eğer kıymetli evrakın çek olarak kabul edilmesi gerekiyorsa, üzerinde mutlaka çek ibaresinin olması gerekmektedir. Böylece çek olarak kabul edilerek ticarete kullanılabilir.

Çekte üç taraf bulunmaktadır:

- 1. Keşideci:** Çeki düzenleyen kişi, demektir. Yani çeki veren ve parayı ödeyecek kişi anlamındadır.
- 2. Muhatap:** Çeki ödeyecek banka şubesidir. Yani çekin ödenmesi için kullanılan kurum (banka)'dır.
- 3. Hamil:** Çeki elinde bulunduran kişidir. Yani ödemenin yapılacağı kişi, alacaklı taraftır (hamiline).

Ayrıca çek ile ilgili kullanılan bazı terimler de önem arz etmektedir. Bu kavramların en başında yer alan keşide etmek, çekin düzenlenerek imza edilmesi ve hamiline verilmesi anlamına gelmektedir. Çekle alakalı bir diğer önemli kavram ise cirodur. Ciro da çekin başka kişiye devredilmesidir. Diğer bir deyişle alacaklı kişinin değişmesidir. Emre yazılı bir ticari

senedi ciro eden kimseye ise cirona denilmektedir. Bu bakımdan ilk ciro senetten faydalanacak olan kimse tarafından senedin arka tarafı imzalanmak suretiyle yapılmaktadır.

3. ÇEKİN ŞEKLİ UNSURLARI

Çek düzenlenmesi şekil şartlarına bağlıdır. Belirlenmiş olan şekil şartlarının çekin üzerinde bulunması gerekmektedir. Bu şekil unsurlarının çekin üzerinde bulunmaması halinde çek, çek olma özelliğini kaybedecektir. Çekte bulunması gereken şekil unsurların sadece birinin olmaması durumunda da çek geçersiz hale gelecektir.

Çekin düzenlenerek tedavüle çıkarılmasının kişilere yüklediği ağır sorumluluk ve dolaşım güvenliğinin sağlanması için diğer kambiyo senetlerinde olduğu gibi çekte de sıkı şekil şartları öngörülmüştür. Çekin geçerliliğine ilişkin bu şekil şartları 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 780 ve 781. maddelerinde düzenlenmiştir. Tüm bunların yanında 6728 sayılı "Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 70. maddesi ile Türk Ticaret Kanunu'nun çekin unsurlarını belirleyen 780. maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Yapılan değişiklikle çekin taşınması gereken şekli unsurlar arasına banka tarafından verilen seri numarası ve karekod eklenmiştir. Böylece, Kredi Kayıt Bürosu A.Ş nezdinde isteğe bağlı bir uygulama olarak başlayan karekodlu çek kullanımı zorunlu hale gelmiştir.

Şekil 1: Çekin Geçerli Olabilmesi İçin Gerekli Olan Şekil Unsurları

3.1. Çek Kelimesi

Bir ödeme emrinin çek niteliğini taşıması için üzerinde mutlaka “çek” kelimesinin bulunması gerekmektedir. Çek Türkçe dışında bir dilde yazılmış ise o dilde çek karşılığı olarak kullanılan kelime bulunmalıdır.

3.2. Kayıtsız ve Şartsız Belli Bir Bedelin Ödenmesi İçin Havale:

Çek, belli bir bedelin kayıtsız şartsız ödenmesi için havaleyi içermelidir. Çekin ödenmesinin bir şarta bağlanması durumunda çek geçersiz hale gelecektir. Çek, bir kredi aracı değildir ve bu sebepten çekte faiz öngörülmemektedir. Çekin üzerine yazılan faiz şartı, konulmamış sayılır. Yine, çek üzerine yazılan cezai şartlar da kambiyo senedinin vasfına aykırılık teşkil ettiği için yazılmamış sayılacaktır. Çek bankaya ibraz edildiği zaman eğer borçlunun hesabında yeteri kadar para varsa banka tarafından herhangi bir şart konulmaksızın ödenmesi gerekmektedir.

3.3. Ödeyecek Kimsenin (Muhatabın) Adı ve Soyadı:

Türkiye’de ödenecek olan çeklerde muhatap ancak bir banka veya özel finans kurumu olabilir. Çek bedelini ödeyecek bankanın ticaret unvanının yazılması gerekmektedir. Muhatap olarak bir banka gösterilebileceği gibi birden çok bankanın gösterilmesine TTK’da açık bir engel yoktur. Çek üzerinde muhatabın ticaret unvanı gösterilmemişse, çekin geçersiz olmasının yanında havale ilişkisinden de bahsetmek mümkün olmayacaktır.

3.4. Ödeme Yeri:

Çekte ödeme yerinin gösterilmesi zorunlu değildir. Gösterilmediği takdirde, muhatabın ad ve soyadının yanında (bankanın unvanının) gösterilen yer ödeme yeridir. Ödeme yeri, çekin ihtiyari unsurlarından biri olup ibraz süresinin belirlenmesinde önem taşımaktadır. Ayrıca, çekin kimin adına düzenleneceği ödeme yeri hukukuna göre belirlendiğinden, yabancılik unsuru taşıyan çekler bakımından da ödeme yeri önem taşımaktadır.

3.5. Keşide Günü ve Yeri:

Çekte düzenleme tarihi de önemli bir unsurdur; çünkü ödeme için ibraz süreleri düzenleme tarihinin ertesi gün başlayacaktır. Düzenleme tarihinin yazılmamış olması halinde, senet çek vasfını kazanamayacaktır. Düzenleme tarihi senedin herhangi bir yerine yazılabilmektedir. Çek üzerinde yazılı tarih ve gerçek keşide günü birbirine uymuyorsa, çek üzerinde yazılı bulunan tarih dikkate alınır. Keşide günü olarak gösterilen günden önce ödenmek için ibraz edilen çek (İleri tarihli çek), ibraz günü ödenir.

Keşide tarihi; senedin geçerliliği, ibraz sürelerinin saptanması, keşidecinin ehliyetinin saptanması ve keşidecinin tasarruf yetkisinin olup olmadığı keşide tarihi esas alınarak belirleneceğinden önem arz etmektedir. Diğer yandan keşide tarihi açık, belirgin ve mümkün olmalıdır. Gün, ay, yıl gösterilmelidir.

Çekte yer alması gereken unsurlar arasında düzenleme yeri de belirtilmiştir. Bu kapsamda düzenleme yeri de açıkça düzenlenebilir. Ancak düzenleme yeri çekte gösterilmemiş ise bu tek başına geçersizlik yaptırımına tabi değildir. Düzenleme yeri gösterilmemiş olan çek, düzenleyenin ad ve soyadı yanında yazılı bulunan yerde düzenlenmiş sayılır.

3.6. Keşidecinin (Çeki Düzenleyenin) İmzası:

Çekte bulunması gereken unsurlardan bir tanesi de çeki düzenleyenin yani keşidecinin imzasıdır. Çekte düzenleyen kişinin ıslak imzası bulunmalıdır. Çeki, bankada hesabı bulunan ve yetkili olan kişi imzalayabilir. İmza yerine, parmak izi geçerli olmadığı gibi mühür de kullanılamaz.

3.7. Karekodlu Çek ve Seri Numarası:

Karekodlu çek, düzenleyicinin geçmiş ödeme performansını, çek yaprağının doğruluğunu veya çekin halen dolaşımda olup olmadığına ilişkin bilgilerin ortaya konulması amacıyla bankalar tarafından bir karekod basılmış olan çeklerdir. “Karekodlu Çek Raporu” ise karekodun okutulması suretiyle ulaşılan bilgilerle ilgili “Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi” üzerinden sunulan rapor anlamına gelmektedir.

Ticaret hayatında önemli bir yere sahip olan çeklere ilişkin işlemlerin daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için Kredi Kayıt Bürosu (KKB) “karekodlu çek” uygulamasını geliştirmiştir. Türkiye Bankalar Birliği, Kredi Kayıt Bürosu (KKB) ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin (TOBB) işbirliği ile hayata geçirilen bu sistem, 15 Haziran 2015’ten itibaren temel olarak çek hamillerinin, ellerindeki çeklerin keşidecileri hakkında bilgi edinmelerini sağlamaktadır. Kredi Kayıt Bürosu, çekli ödemelerde yaşanan sahtecilik, dolandırıcılık ve karşılıksız çek gibi olumsuzlukların önüne geçebilmek gayesiyle bu sistemi geliştirmiş ve kullanıma sunmuştur.

15 Haziran 2015 tarihinde uygulamasına başlanan karekodlu çek sisteminin ilk olarak kullanımı zorunlu değildi. 9 Ağustos 2016 tarihinde 6728 sayılı “Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ,6102 sayılı “Türk Ticaret Kanunu”, 5941 sayılı “Çek Kanunu” ve çeşitli vergi kanunları dahil birçok kanunda kapsamlı değişiklikler yapılmış ve karekodlu çek uygulaması zorunlu hale getirilmiştir. Yapılan

bu değişlikle, çekin taşınması gereken şekli unsurlar arasına banka tarafından verilen seri numarası ve karekod da eklenmiştir. Bu manada, Kredi Kayıt Bürosu A.Ş. nezdinde isteğe bağlı bir uygulama olarak başlayan karekodlu çek kullanımı zorunlu hale gelmiştir.

Karekodlu çek uygulaması ile çek alacaklıları çek hesabı sahibine ve bu hesabı düzenleyenlere ilişkin verilere karekod aracılığıyla erişim sağlayabilecektir. Karekod ile;

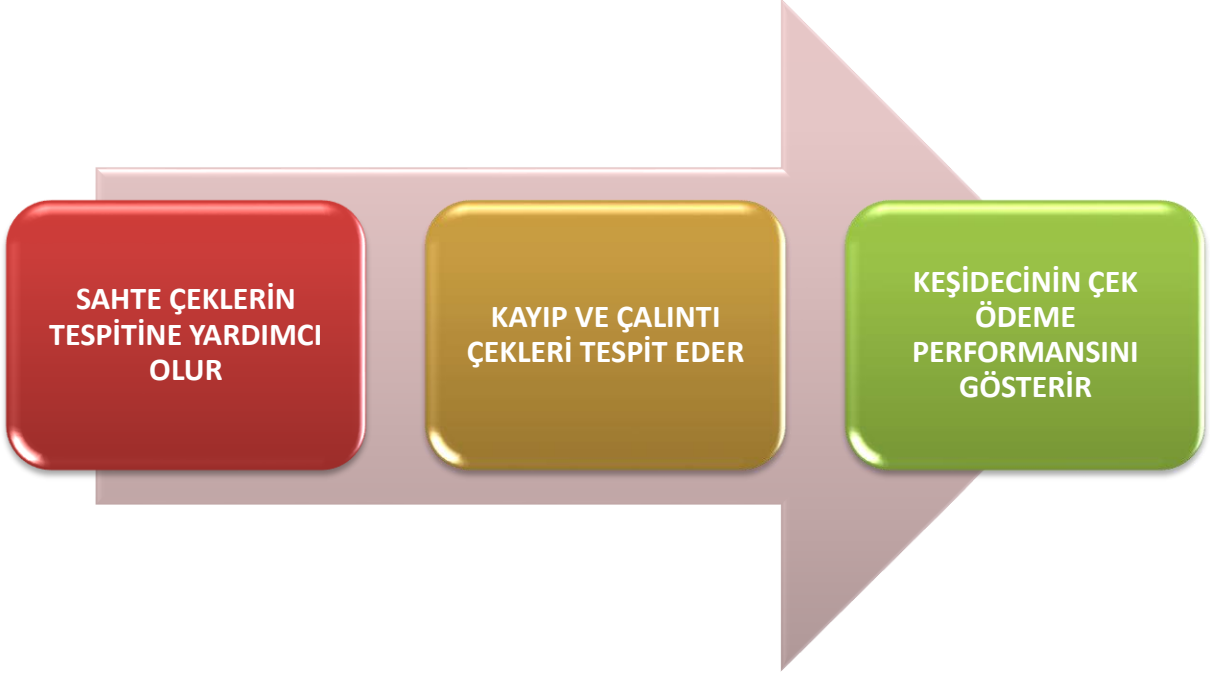
Tablo 1: Karekodlu Çek İle Erişim Sağlanabilecek Bilgiler:

Sayı	Karekodlu Çek İle Erişim Sağlanabilecek Olan Bilgiler
1	Çek hesabı sahibinin adı, soyadı veya ticaret ünvanı,
2	Çek hesabı sahibinin tacir olması halinde, ticaret siciline tescil edilen yetkililerin adı, soyadı veya ticaret ünvanı,
3	Çek hesabı sahibinin, çek hesabı bulunan toplam banka sayısı,
4	Çek hesabı sahibine ait bankalara ibraz edilmemiş çek adedi ve tutarı,
5	Düzenlenerek bankalara teslim edilen çeklerin adedi ve tutarı,
6	İbraz edilen ilk çekin ibraz tarihi,
7	İbraz edilen son çekin ibraz tarihi,
8	İbrazında ödenen son çekin ibraz tarihi,
9	Son beş yılda “karşılıksızdır” işlemi gören ve halen ödenmemiş çeklerin adedi ve tutarları,
10	Son beş yılda “karşılıksızdır” işlemi gören ve sonradan ödenen çeklerin adedi ve tutarı,
11	Son beş yılda “karşılıksızdır” işlemi gören son çekin ibraz tarihi,
12	Çek hesabı sahibi hakkında çek hesabı açma yasağı bulunup bulunmadığı, varsa yasaklama kararının tarihi,
13	Her bir çek yaprağı ile ilgili olarak tedbir kaydı olup olmadığı,
14	Son beş yıl içerisinde ibrazında ödenen çeklerin adedi ve tutarı,
15	Çek hesabı sahibi tacirse, iflasına karar verilip verilmediğı, iflasına karar verilmişse kararın tarihi.

Kaynak: Türk Ticaret Kanunu

Karekodlu Çek Raporu’nda belirtilen bilgilerle çekin üzerinde yazılan bilgiler karşılaştırılabilecek ve olası bir tahrifat ya da çelişki anında engellenebilecektir. Sorgulanan çekin, hakkında kayıp, çalıntı bildirim yapılmış ya da zaten tahsil edilmiş bir çek olup olmadığı anında öğrenilebilecektir. Ayrıca, keşidecinin varsa karşılıksız çeklerini, daha önce keşide ettiği çek tutar ya da adetlerinde sıra dışı bir durum olup olmadığı tüm detayları ile görülebilecektir.

Şekil 2: Karekodlu Çekin Çek Hamili İçin Faydaları:

Kaynak: Kredi Kayıt Bürosu (KKB)

4. ÇEK İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR

Çekin ödenmesi, çekin ödenmemesi, çekin ödenmeme durumunun tespiti, karşılıksız çek, ileri tarihli çek gibi kavramlar açıklanacaktır.

4.1. Çekin Ödenmesi

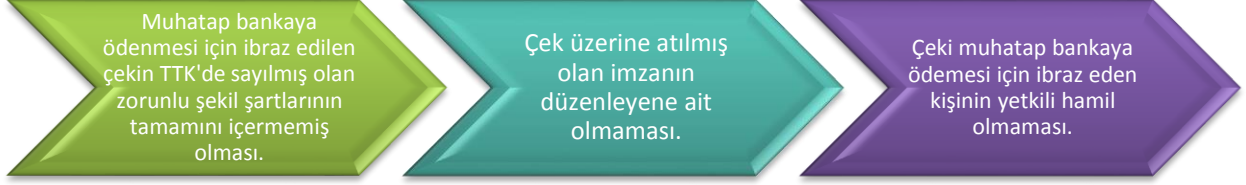
Çek hamili, çek bedelini elde etmek için çeki ibraz süreleri içerisinde ödenmek üzere muhatap bankaya ibraz etmelidir. Çek hamili çeki, muhatap bankanın hesabının bulunduğu şubesine veya herhangi diğer bir şubesine ödemek için ibraz ederse, çekin karşılığının bulunup bulunmadığını sorma yetkisi yoktur.

Çekler, üzerindeki düzenleme tarihi gelmemiş olsa bile hamil tarafından ödeme için muhatap bankaya ibraz edilebilir; ancak ödeme yapılması hesapta karşılık bulunması koşuluna bağlıdır.

4.2. Çekin Ödenmemesi Durumu

Ödenmesi için muhatap bankaya ibraz edilen çek, yalnızca karşılığının bulunmaması sebebiyle değil başka nedenlerden dolayı da ödenmeyebilir.

Şekil 3: Çekin Ödenmeme Sebepleri:

4.3. Çekin Ödenmeme Durumunun Tespiti

Geçerli bir çekin usulüne uygun şekilde muhatap bankaya ibrazına rağmen çek ödenmezse, bu durum şu üç şekilde tespit edilebilmektedir:

1. Protesto çekilmesi,
2. Muhatap banka tarafından *karşılıksızdır* işleminin yapılması,
3. Takas odasının beyanı.

4.4. Karşılıksız Çek

Kambiyo senedi olan çekte kural olarak vade yoktur; ancak ibraz süreleri söz konusudur. Yine hukuk sistemimizde hangi çeklerin karşılıksız çek olduğu ile ilgili detaylı bir düzenleme yoktur. Çek Kanunu, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süreleri içerisinde muhatap bankaya ibraz edilmelerine rağmen yeterli karşılığı bulunmadığı için hamiline tamamen veya kısmen ödenmeyen çeklere karşılıksız çek keşide etme müeyyidesi benimsemiştir.

Bir çekin karşılıksız çek olarak adlandırılabilmesi için bazı unsurların birlikte olması gerekmektedir:

- Muhatap bankaya ödeme için ibraz edilen çek hükmünde olması gerekmektedir. TTK'da sayılmış olan tüm zorunlu unsurları içermiş olması gerekmektedir.
- Çekin meşru hamil tarafından muhatap bankaya ibraz edilmesi gerekmektedir.
- Çekin kanunen öngörülmüş olan ibraz süreleri içerisinde muhatap bankaya ibraz edilmiş olması gerekmektedir.

4.5. İleri Tarihli Çek

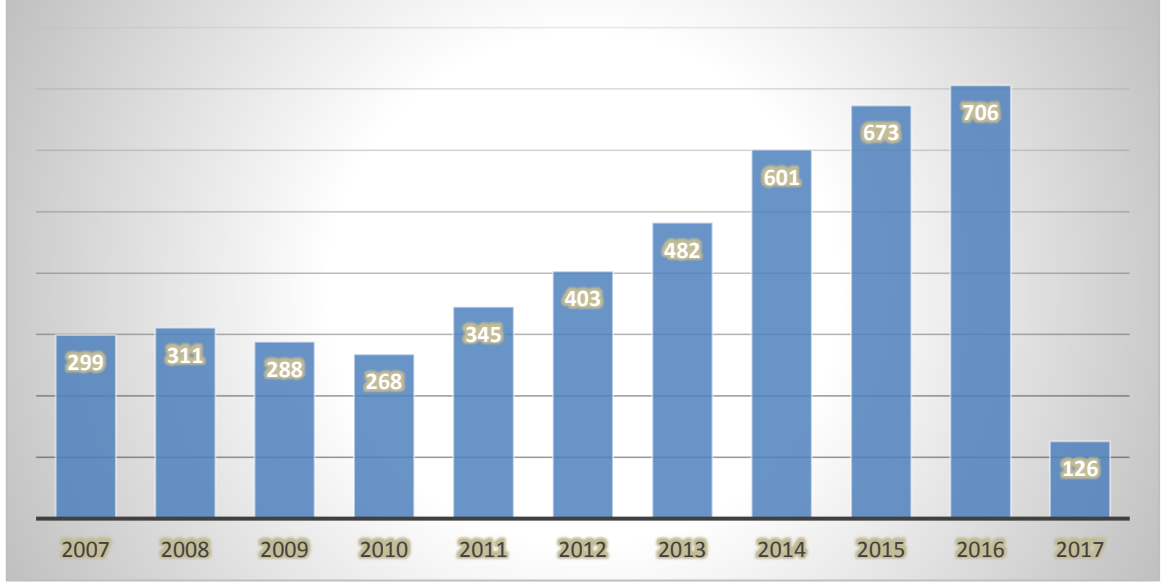
İleri tarihli çek, gerçekte düzenlendiği günden daha ileri bir tarih taşıyan, gerçeğe aykırı keşide tarihli çekleri ifade etmektedir.

“Vadeli çek” düzenlemek amacıyla çek üzerine konulan vade ile buna ilişkin kayıtların hiçbir hükmü olmayacağından bu şekilde düzenlenen bir çekin hamili sonradan mağdur duruma düşmemek için çekte yazılı keşide tarihini esas alarak çekin ibraz tarihini hesaplamalı ve buna göre muhatap bankaya başvurmalıdır.

5. ÇEK İLE İLGİLİ İSTATİSTİKLER

Çek tutarları 2007 yılından 2011 yılına kadar inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir ve 2016 yılına gelene kadar sürekli bir artış kaydedilmiştir. 2016 yılında ise 706 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

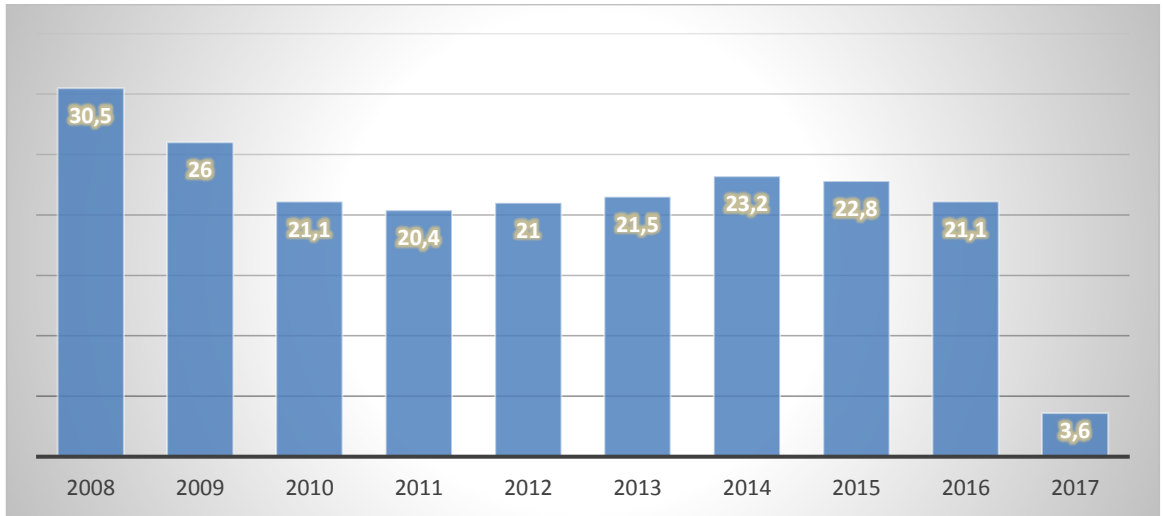
Grafik 1: Yıllara Göre Çek Tutarları (Milyar TL)

Kaynak: Kredi Kayıt Bürosu

Yıllara göre çek adetlerinin gelişimi incelendiğinde, 2008 yılından 2011 yılına kadar kademeli olarak bir azalış gözlenmektedir. 2014 yılında 23,2 milyon olan çek adeti, 2016 yılında 21,1 milyon adet olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 2: Yıllara Göre Çek Adetleri (Milyon TL)

Kaynak: Kredi Kayıt Bürosu

Karşılıksız çeklerin mevcut durumuna bakıldığında Türkiye’de toplam keşideci sayısı 2 milyon 282 bin iken, mevcut keşideci sayısı ise 1 milyon 837 bin’dir. Kredi Kayıt Bürosu verilerine göre arkası yazılan çek sayısı 8 milyon 175 bin ve yine arkası yazılan çeklerdeki müşteri sayısı 541 bin 2016 olarak gerçekleşmiştir. 2007-2016 yılları arasında açık çek sayısı 4 milyon 548 bin iken, açık çeki bulunan müşteri sayısı 300 bin civarındadır.

Tablo 2: Karşılıksız Çeklerin Mevcut Durumu

Toplam Keşideci Sayısı	Gerçek		1.523.090
	Tüzel		759.124
Mevcut Keşideci Sayısı	Gerçek		2.282.214
	Tüzel		1.837.941
Arkası Yazılan (2007-2016)	Çek Sayısı		8.175.996
	Müşteri Sayısı		541.206
Halen Ödenmemiş (2007-2016)	Çek Sayısı		4.965.658
	Müşteri Sayısı		343.335
	Açık Çek Sayısı		4.548.051
	Açık Çeki Bulunan Müşteri Sayısı		268.913

Kaynak: Kredi Kayıt Bürosu

Karşılıksız çeklere tutar bazında bakıldığında Konya, Türkiye’de 10. sırada yer almaktadır.2016 yılında Konya’da karşılıksız çeklerin tutarı, bir önceki yıla göre %19,7 artış göstererek 477 bin TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3: Karşılıksız Çeklerin Tutarının İller Bazında Sıralaması (İlk 10 İl, bin TL)

SIRA	İLLER	TUTAR (TL)		
		2015	2016	Değişim (%)
1	İstanbul	9.517.090	9.673.582	1,6
2	Ankara	2.162.802	2.397.077	10,8
3	Antalya	1.280.683	1.487.839	16,2
4	İzmir	1.147.938	1.279.646	11,5
5	Bursa	2.756.160	1.212.602	-56,0
6	Kocaeli (İzmit)	746.834	814.049	9,0
7	Adana	767.632	811.683	5,7
8	Gaziantep	965.608	753.227	-22,0
9	İçel (Mersin)	756.425	520.883	-31,1
10	Konya	399.234	477.708	19,7
Genel Toplam		19.732.572	19.428.296	-34,6

Kaynak: Risk Merkezi

Konya’da karşılıksız çeklerin sayısı ele alındığında, 2015 yılında 15.068 adet karşılıksız çek sayısında %3,6 artış meydana gelmiş ve bu sayı 2016 yılında 15.609 ‘a yükselmiştir. Karşılıksız çeklerin adedinin iller bazında sıralamasında Konya 9. sırada yer almıştır.

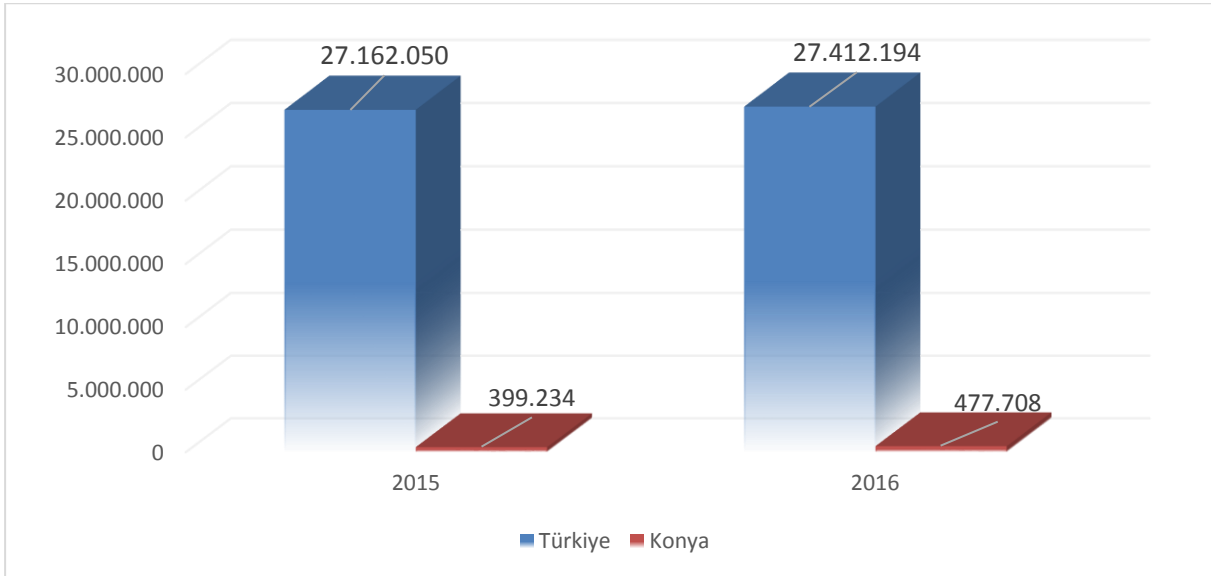
Tablo 4: Karşılıksız Çeklerin Adedinin İller Bazında Sıralaması (İlk 10 İl)

SIRA	İLLER	ADET		Değişim (%)
		2015	2016	
1	İstanbul	239.979	212.747	-11,3
2	Ankara	55.846	55.825	0,0
3	Antalya	34.834	45.012	29,2
4	İzmir	40.145	39.661	-1,2
5	Bursa	30.703	38.083	24,0
6	Kocaeli (İzmit)	22.188	20.315	-8,4
7	Adana	21.570	24.875	15,3
8	Gaziantep	22.155	19.097	-13,8
9	Konya	15.068	15.609	3,6
10	Mersin	16.141	15.469	-4,2
Genel Toplam		738.608	486.693	33,2

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi

Son iki yıllık veriler ekseninde, 2015 ve 2016 yıllarında Türkiye ve Konya'daki karşılıksız çek tutarları düzenli bir artış seyri izlemiştir.

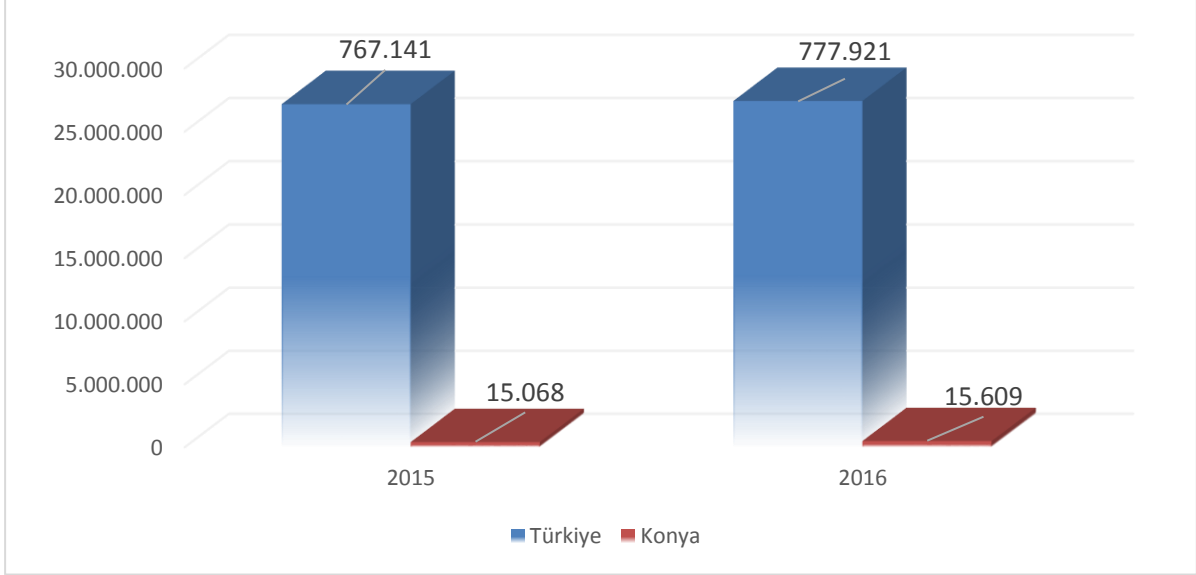
Grafik 3: Karşılıksız Çek Tutarları (bin TL)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkez

Karşılıksız çek sayıları son iki yıllık süreçte ele alındığında ise, Konya'da ve Türkiye'de düzenli bir artış meydana gelmiştir.

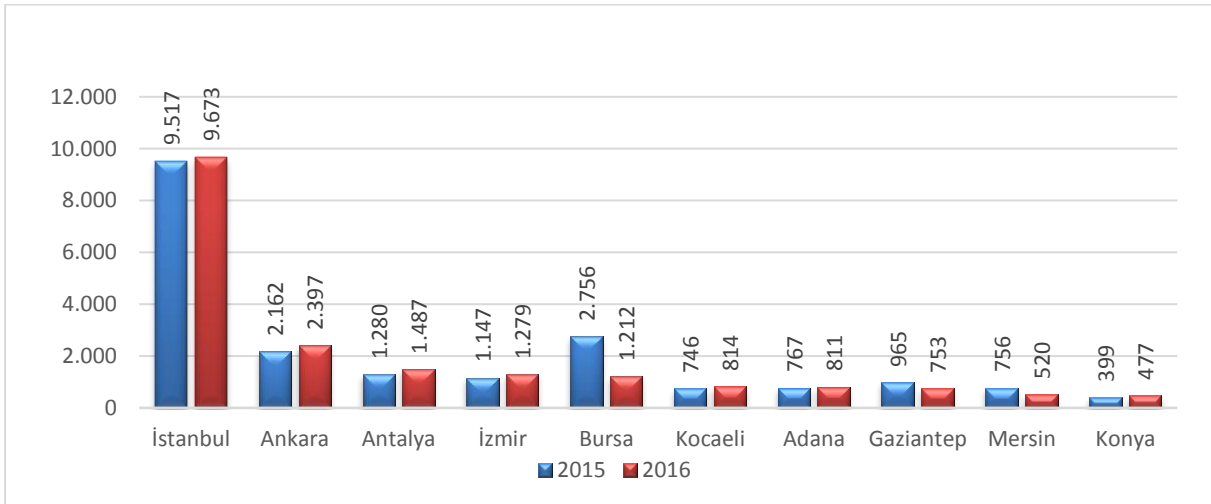
Grafik 4: Karşılıksız Çek Miktarı (Adet)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi

Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre, 2015 ve 2016 yılları baz alındığında karşılıksız çek tutarı (milyon TL) oranlarının en yüksek gerçekleştiği il İstanbul olmuştur. 2015 yılında 9.5 milyar TL olan bu tutar 2016 yılında %1,6 oranında bir artış göstererek 9.6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Konya'da karşılıksız çek tutarı 2016 yılında 2015 yılına göre %19,5 oranında artarak ve 477 milyon TL olmuştur.

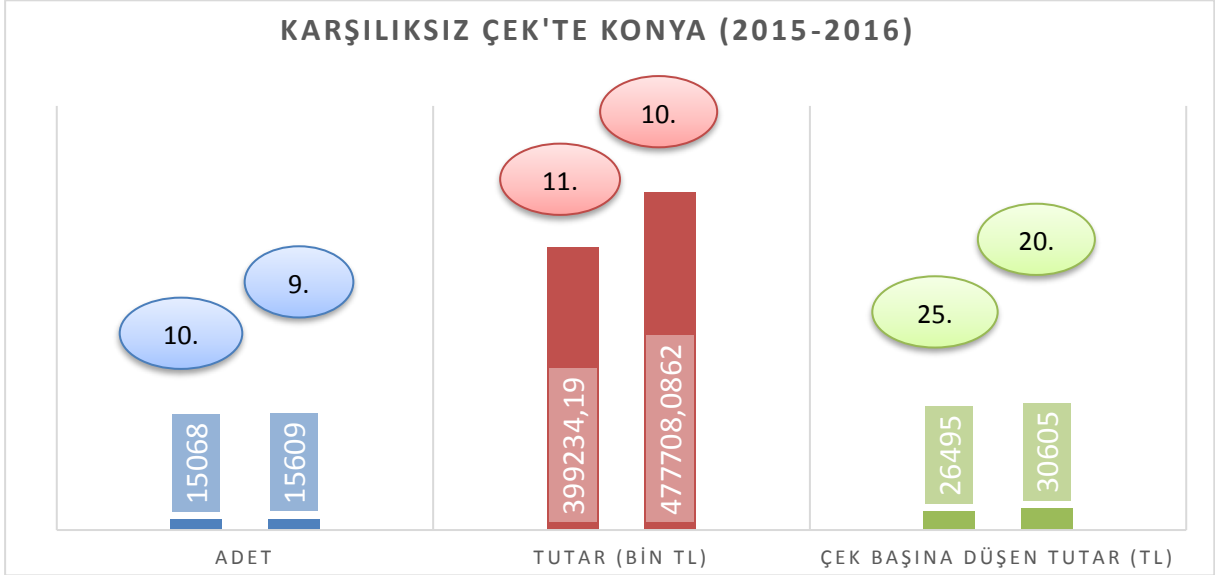
Grafik 5: Karşılıksız Çek Tutarı-Milyon TL (2016)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi

2015 ve 2016 yılı karşılıksız çek oranları; adet, tutar (bin TL) ve çek başına tutar (TL) aşağıdaki grafikteki gibidir.

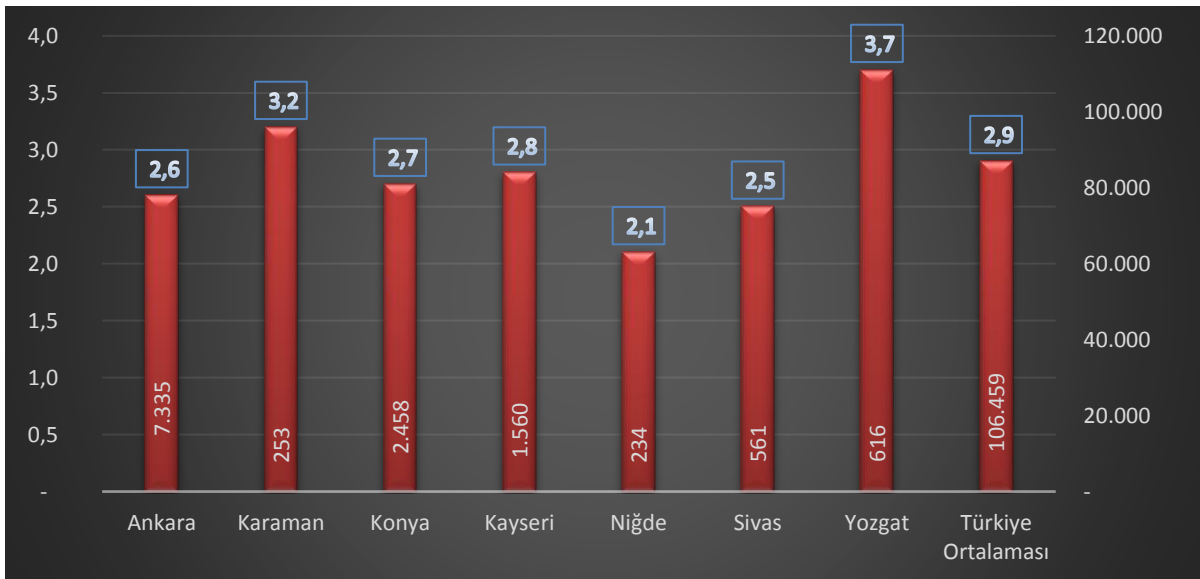
Grafik 6: Konya’da Karşılıksız Çek Oranları (2015-2016)

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi

İç Anadolu Bölgesi’nde karşılıksız işlemi yapılan çek adedi Ankara’da 7.335, Konya’da 1.560, Kayseri’de 1.560’dır. İç Anadolu Bölgesi’nde karşılıksız işlemi yapılan çek adedinin ibraz edilen çeklere oranının en fazla olduğu il 3,7 ile Yozgat’tır. Konya ise 2,7 oranıyla dördüncü sırada yer almıştır.

Grafik 7: İç Anadolu Bölgesi Karşılıksız İşlemi Yapılan Çek Adedinin Bankalara İbraz Edilen Toplam Çek Adedine Oranı % (2017)

Kaynak: Kredi Kayıt Bürosu

5.1. Kabul Edilmemesi Gereken Çekler:

[← Geri](#) Karekodlu Çek Raporu

Lütfen Karekodlu Çek Raporu almak istediğiniz çek bilgilerinizi onaylayınız.

Çek Numarası	12345...89012
Çek Sahibi	ÖRNEK B...E BASIM HİZMETL...STİ.
Banka	T. GARANTİ BANKASI A.Ş.

Banka seçimi, sadece raporu talep edilen kişinin bilgilerini doğrulamak amacıyla kullanılacaktır.

Hesabınız: TL
Ödenecek Ücret: TL

Rapor Al

İlgili fatura adresinize gönderilecektir [i](#)

Karekodlu Çek Raporu'na göre kabul edilmemesi gereken çekler:

- Çek üzerinde ihtiyati tedbir var ise,
- Künye bilgileri çekten farklıysa, kabul edilmemelidir.

5.2. Yüksek Riskli Çekler- Riskli Çekler- Düşük Riskli Çekler

Yüksek riskli çekler:

- Çek endeksi 750'den küçük ise,
- Çek yasağı veya iflas kararı varsa,
- Çek tutarı ortalamanın 2 katından büyükse,
- Halen ödenmemiş bir karşılıksız çeki varsa,
- İleri vadeli çeklerinde sıra dışı artış varsa, yüksek riskli çekler grubuna girmektedir.

Riskli çekler:

- Çek endeksi 750-999 arasındaysa,
- Son 12 ayda ödenen çeki yoksa,
- Çek tutarı ortalamanın üzerindeyse,
- Alınan çekin vadesinde ödenecek çok fazla çek varsa, riskli çekler grubuna girmektedir.

Düşük riskli çekler:

- Çek endeksi 1000,
- Son 12 ayda çok sayıda çek ödemişse,
- Son 12 ayda benzer tutarda çek ödemişse,
- İlk çek ibraz tarihi 12'den büyük ise, düşük riskli çekler grubuna girmektedir.

2015 yılında 10.827 müşteri karekodlu çek kullanırken, bu sayı 2016 ve 2017 yıllarında neredeyse 163 bine yükselmiştir. Karekodlu çek kullanımının zorunlu hale gelmesiyle bu oran önümüzdeki yıllarda daha da artış gösterecektir.

Tablo 5: Karekodlu Çek Adetleri:

Tarih	Müşteri Adet	Toplam Çek Adet
2015	10.827	233.492
2016	31.990	934.435
2017	162.701	4.105.317

Kaynak: Kredi Kayıt Bürosu

Toplam Karekodlu Çek: 4.606.644

Toplam Piyasadaki Çek: 44.776.412

6. SONUÇ

Karekodlu çek uygulaması ile lehine karekodlu çek düzenlenen lehdara, teslim aldığı çeki karekod okutma ve bilgi paylaşım sistemine kaydetme zorunluluğu getirilmiştir. Bu uygulama çek ile ilgili belirsizlikleri ve çekinceleri giderme yolunda atılmış önemli bir adım olmuştur.

Ticari hayatta risk her zaman vardır; ancak bu riskleri en aza indirmek, ülke ekonomisinin ilerlemesi için somut hale getirilen uygulamalar ve gelişen teknolojiyle her geçen gün daha fazla mümkün hale gelmektedir. Kıymetli evrak olarak değerlendirilen çek söz konusu olduğunda güvenilirlik daha fazla öne çıkmaktadır. Çünkü büyük vaatler ve beklentilerle yazılıp ardından karşılıksız çıkan çekler yıllardır ticari hayatın kanayan bir yarası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gazete haberinde de görüldüğü üzere, şu anda piyasada yaşanan en önemli sıkıntılar; belirsizlik ortamı, nakit sıkışıklığı nedeniyle tahsilat sıkıntısı, vadelerin uzaması nedeniyle yaşanan tahsilat sıkıntısı ve ardından “ödenmeyen çekler nedeniyle tahsilat sıkıntısı” gelmektedir.

Kaynak: Dünya Gazetesi

Çek konusunda yaşanan güvensizliği ortadan kaldırmak, çek ibraz edildiğinde ve hesapta çekin karşılığı kadar tutar bulunmadığında yaşanan hayal kırıklıklarına çözüm olmak, dolandırıcılık, sahte çek gibi tahsilatta sorun yaratan durumların karekodlu çek uygulaması ile çözüme kavuşturulması hedeflenmektedir.

Karekodlu çek, çeki düzenleyen bankanın ve şube bilgilerini, hesap numarasını ve çek numarasını içeren bir karekod basılmış özel bir çeki ifade etmektedir. Mobil uygulama indirilerek okutulan karekodlu çek vasıtasıyla, çek yaprağının doğruluğu ve keşidecinin geçmiş çek ödeme performansına yönelik özet bir rapora ulaşılabilir.

Karekodlu Çek raporu ile:

- İbraz edilen ilk çek tarihi,
- İbraz edilen son çek tarihi,
- İbrazında ödenen çeklerin adet ve tutar bazında oransal dağılımı,
- Arkası yazılan ve gecikmeli ödenen çeklerin adet ve tutar bazında oransal dağılımı,
- Arkası yazılan ve halen ödenmemiş çeklerin adet ve tutar bazında oransal dağılımı,
- Bu bilgilerin 1-3-12 aylık kırılımı

gibi bilgilere ulaşılabilir ve bu bilgiler sayesinde çek kabul edip etmeme kararı verilebilir.

Karekodlu Çek Raporu, keşidecinin geçmiş çek ödeme performansına dair bilgileri gösterdiğinden karşılıksız çek alma ihtimalini %80 oranında azaltacaktır. Çekin doğruluğu teyit edilebildiği için ticari alışverişlerdeki dolandırıcılık riskinin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Keşidecinin çek kullanımı ile ilgili bilgilere tek bir sorgulama ile kolayla ulaşılabildiğinden hızlı ve pratiktir. Diğer yandan keşideci açısından sadık ve güvenilir olduğunu göstermenin en kolay yoludur.

Çek yalnızca bir ödeme aracı değil, aynı zamanda bir borçlanma aracıdır. Bu yüzden çek ile ödeme süreçlerinin doğru ve düzgün bir şekilde işlemesi ülke ekonomisi için oldukça önemlidir. Özellikle KOBİ'ler çek ile yaptıkları vadeli mal alımlarıyla sermaye döngüsü yaratmaktadır. Bu yüzden karekodlu çek sistemi gerek KOBİ'ler de gerekse ticari işletmelerde güven ortamının tesis edilmesine katkı sağlayacaktır.

Son olarak, bugüne kadar Türkiye'nin tek finansal inovasyon ürünü vadeli çek iken, bugün Türkiye'nin dünyaya sunduğu ve başka benzeri olmayan karekodlu çek, ülkemizin ikinci inovasyon ürünü olmuştur. Bu uygulama ile ticaretin daha şeffaf ve güvenli hale getirilmesi, üretimin, istihdamın, refahın ve ticaret hacminin artırılması hedeflenmiştir.

7. KAYNAKÇA

- <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/270477>
- http://www.ankaratb.org.tr/lib_upload/Karekod%20Uygulamas%C4%B1.pdf
- http://www.tursab.org.tr/tr/tursabdan-haberler/genel-duyurular/karekodlu-cek-uygulamasi-hakkinda-duyuru_15639.html
- <https://www.riskmerkezi.org/tr>
- <https://www.findeks.com/blog/karekodlu-cek-sistemi-hayatimizda-neyi-degistirecek>
- Dünya Gazetesi,
- http://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2015/256/052_053.pdf